

Osman Murat KOÇTÜRK* Yunus BAŞÜRÜN**

* Sorumlu Yazar, Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, murat.kocuturk@cbu.edu.tr

** Bilim Uzmanı, Bağımsız Araştırmacı, yunusbasurun@windowslive.com

4458 Sayılı Gümrük Kanunu Uygulamalarının Antrepo Rejimi ve Dış Ticaret Açısından İncelenmesi

Öz

Ticaretin küreselleşmesi ile dünya dış ticareti rakamlarının katlanarak büyüdüğü son yıllarda uluslararası ticaretin ülkeler açısından önemi açıkça görülmektedir. Buna paralel olarak artan dış ticaretin yansımaları olarak gümrük faaliyetlerinin de aynı hızda artması vazgeçilmez bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Gümrük faaliyetlerinin içerisinde bulunan Antrepo rejimi uygulamaları kapsamında ele alınan bu çalışmada ise, özellikle ithalatçı firmaların yürüttüğü işlemlere ve üretim aşamasında ara mamul ve hammadde tedarik sürecinde antrepo kullanımının önemine değinilmiştir. Üç bölümden oluşan bu çalışmanın birinci bölümünde; antrepo rejimi ile ilgili kavramların tanımlamalarına yer verilerek rejim kapsamında gerçekleştirilen işlemlerin akış süreci ve sistematüğinden bahsedilmiştir. İkinci bölümde ise, dış ticaret işlemlerinde antrepo kullanımı lojistik, depolama, konum, vergilendirme ve üretim alt başlıkları altında ele alınarak irdelenmiş ve ne gibi etkileri olduğuna değinilmiştir. Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise, çalışmanın yöntemi olan derinlemesine mülakat tekniği ile gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde katılım sağlayarak katkılarını sunan katılımcıların fikirleri aktararak dış ticaret alanında antrepo rejiminin oluşturduğu önemli etkilere değinilerek antrepo kullanımının avantaj ve dezavantajları yorumlanarak aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gümrük, Antrepo, Dış Ticaret.

JEL Sınıflama Kodları: B17, F10, N7

An Examination of the Implementation of Customs Code No. 4458 in Terms of the Warehousing Regime and Foreign Trade

Abstract

With the globalization of trade, the importance of international trade for countries has been clearly seen in recent years when world foreign trade figures have grown exponentially. In parallel with this, the increase in customs activities at the same pace as a reflection of the increasing foreign trade is an indispensable fact. In this study, which is addressed within the scope of the warehouse regime applications within customs activities, the importance of warehouse use in the processes carried out by importing companies and the supply of intermediate products and raw materials during the production phase has been addressed. In the first part of this study, which was prepared in three stages; definitions of concepts related to the warehouse regime were included and the flow process and systematics of the transactions carried out within the scope of the regime were mentioned. In the second part, the use of warehouses in foreign trade transactions was examined under the subheadings of logistics, storage, location, taxation and production and its effects were mentioned. In the third and last part of the study, the opinions of the participants who participated and made their contributions as a result of the interviews conducted with the in-depth interview technique, which is the method of the study, were conveyed and the important effects created by the warehouse regime in the field of foreign trade were mentioned and the advantages and disadvantages of warehouse use were interpreted and conveyed.

Keywords: Custom, Warehouse, Foreign Trade.

JEL Codes: B17, F10, N7

To Cite: Koçtürk O. M., Başürün Y. (2024). An Examination of the Implementation of Customs Code No. 4458 in Terms of the Warehousing Regime and Foreign Trade. *Gümrük ve Ticaret Dergisi*. 12(37), 31-45. doi: 10.70490/gumrukticaretdergisi.1528475

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Extended Summary

Warehouses have great importance in terms of the protection and storage of materials during the supply chain. It provides the owner of the goods with time to eliminate any disruptions that may occur in the supply chain process. Starting from this, the study discusses the use of warehouses in the product supply chain during the import stage under the Warehouse Regime. The positive and negative effects of warehouse have been presented within the framework of laws and regulations. The main factors driving the use of warehouses in the production process have been explained with the support of the participants. Based on the results of the study, the importance of warehouses in terms of foreign trade has been emphasized.

This study investigates the importance of warehouses using different methods and analyses, building on previous sources, and offers a new perspective to the literature with its results. Within the scope of job descriptions, participants have been asked questions about the advantages and disadvantages of warehouse usage. It has been emphasized the differences in the system arising from the regime between the countries of the world and Turkey. As a result of the questions asked participants using the interview technique, the evaluations of the bonded warehouse structure and factors affecting the process in the supply chain are presented in the study.

Based on the findings of the study, the advantages of warehouses have been explained, including aspects of logistics, storage, and taxation processes. One of the key advantages highlighted is the indefinite storage benefit offered for goods. Another key finding of the study is the convenience provided in transit shipments in terms of foreign trade. Compared to other countries, the ability to store goods indefinitely in warehouses during trade delays makes it easier for owners to take action during commercial decision-making

processes. It also helps prevent losses that may occur during the process until reaching the supply point.

When evaluating the warehouse regimes of Turkey's neighboring countries, the similarity of their structure to that of our country contributes to strengthening commercial relations. The similarities in laws and regulations bring countries closer to each other in terms of foreign trade. Besides it creates a foundation for the development of commercial relations and increasing economic gains.

As well as its advantages, based on the information provided by the participants, the excessive legal obligations required when goods are placed in the warehouse are considered as a disadvantage. Additionally, the high guarantees required for goods to be placed in the warehouse act as a deterrent factor in the use of warehouses. Despite legal obligations and financial cost increases, it has been concluded that the positive effects on trade are more prominent.

Within the framework of the study, the creation of value-added products has also been addressed. The process allows for the creation of a final product with added value by securing the supply of raw materials and intermediate goods. The opportunity for indefinite storage provided by warehouses helps prevent the occurrence of external costs during the supply stage. This also helps prevent the consumer facing unwanted price increases when purchasing the final product. Regarding this, warehouses provide an opportunity to evaluate their impact on the supply-demand balance.

The results highlight the benefits provided by warehouses for both local and global economies. Especially in global competition, it is crucial that every development in the supply chain is directly linked to the product. The decisions made during the formation of the final product play a decisive role in the global market. At this stage, the contribution of warehouses to product efficiency

has been evaluated. As a result of the findings from the participants, highlighting the advantages has once again demonstrated the importance of warehouses.

The purpose of the study is to contribute to the literature on related topics and present current issues related to the subject in the sector. As a result of integrating the findings into foreign trade, the aim is to enhance the positive effects of warehouse usage through improved regulations in foreign trade. Participant insights play a crucial role in understanding the impact of warehouses in the economy.

Based on the conclusions, the study proposes several policy recommendations. Considering the importance of warehouses in the supply chain, encouraging an increase in their number lead to positive economic outcomes. Additionally, reducing the legal obligations and guarantee amounts that negatively impact warehouse usage enables the warehouse regime to operate more effectively. Additionally, efforts should be made to strengthen commercial relations considering the similarities in the warehouse regime with neighboring countries. Thus, it not only helps generate positive effects on the national economy but also enables the country to act as a competitive player in the global market.

Giriş

Antrepolar, bağlı bulunduğu gümrük müdürlüğü himayesinde ilgili Bakanlık makamınca işleticisine verilecek olan işletme izni ile faaliyet gösteren ve içerisinde yer alan eşyaların serbest hareket etme kabiliyetinin kısıtlandığı özel gümrüklü alanlar olarak adlandırılmaktadır. Üretim noktasında ara mamul veya hammadde ihtiyacının hâsıl olduğu noktalarda, dış tedarikçilerden destek almanın gerek lojistik gerekse finansal konularda yaşanması muhtemel olumsuz durumlarda antrepo kullanımlarının avantajı önem arz etmektedir. Gümrüklü antrepolar; açılış süreci ile başlayan ve işletildiği süre boyunca ve hatta kapatılması söz konusu olsa dahi kanun ve yönetmelik gereği yapmakla yükümlü olduğu görev ve sorumluluklar çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Antrepoların özü gereği normal depolardan farklı olmasından dolayı işleyiş süreci, kişilerin yükümlülükleri ve hatta belirlenen alanlara girebilecek kişilerin bile kanun tarafından belirlenmiş olması gibi özellikleri buradaki faaliyetlerin ekonomik açıdan ne kadar büyük önem arz ettiğini açıkça göstermektedir.

Dış ticaretin canlı bir eylem olduğunu düşünülürse antrepoların bu canlılık altında kendini sürekli yenileyerek güncel tutma zorunluluğu bulunmaktadır denilebilir. Bu çalışmanın amacı çerçevesinde antrepolarındaki işlemlerin yeknesaklıktan uzak sürekli değişen ve gelişen kanun ve yönetmelik maddeleri çerçevesinde nasıl yapılması gerektiğine ana hatlarıyla değinilmiştir. Buna bağlı olarak dış ticaret üzerinde ne gibi etkilerinin olduğu ve gerek üretim açısından gerekse katma değer açısından nasıl değerlendirilmeye alınması gerektiği aktarılmak istenilmiştir. Gümrük antrepo rejimini nevi bakımından aslında yapılmak istenilen işlemlerin başlangıcından itibaren sonlandırıldığı süreye kadar geçen zamanda kullanılan ara rejim olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Ülkeler arası sınırlar her ne kadar belirgin bir şekilde sürekli karşımıza çıksa da dış ticaretin durdurulamayacak şekilde hızla büyüme göstermesi ve istenilen bir

eşyanın veya materyalin elde edilmesi bu sınırların aslında ortadan kalktığını açıkça göstermektedir.

Hazırlanan bu çalışma ile elde edilmek istenilen amaç ekonomik etkili bir rejim olan gümrük antrepo rejimi kapsamında antrepo kullanımının olumlu ve olumsuz yönlerini belirlemek olmuştur. Bu amaç doğrultusunda antrepo kullanımında belirleyici faktörleri tespit ederek bu faktörler üzerinde yoğunlaşarak değerlendirme yapılmıştır. Çalışma içerisinde yer alan başlıklar her ne kadar farklı konular altında yer alarak akademik çalışmalara konu edilmiş olsa dahi konu bütünlüğü açısından ortaya konulan bu çalışma ile daha kapsamlı bir şekilde konu tartışılmıştır. Bu özelliği ile kamu ve özel sektör kanallarının tecrübe ve düşünceleri araştırmacının yorumlarıyla aktarılmıştır. Yurtdışı Ticaret Müşavirlikleri (18 ülke) ile yapılan görüşmeler neticesinde, Dünya ülkeleri ile kıyaslama yaparak Türkiye’de kullanılan gümrüklü antrepo sisteminin farklılıkları saptanmıştır. En önemli kriterlerden biri olan süresiz depolama özelliği ile birçok ülkeden ayrılan ve bu noktada firmalara zaman kazanımı anlamında önemli bir avantaj sağladığı görülmektedir.

1. Literatür İncelemesi

Literatür incelemesi yapılırken öncelikli olarak Türk dış ticaretinde antrepo rejimi uygulamaları kapsamında kullanılan sistemsel kavramlar ile konu derinliğini etkileyen konular araştırılmıştır. Aynı zamanda Ticaret Bakanlığı yurtdışı temsilcilikleri aracılığı ile antrepo rejim uygulamasının aktif olduğu ülke verilerine erişilerek bunların ışığında ülkeler nezdinde yer alan akademik yayınların bu çalışma ile kıyası yapılmaya çalışılmıştır.

Yılmaz ve Adıgüzel (2022) dış ticaretteki eylemlerin hangi kurallar çerçevesinde yürütüleceğini rejimler kapsamında değerlendirmiştir. Türkiye’nin gümrük rejimleri ile ilgili sorunların incelenmesi üzerine bir çalışma gerçekleştirmiştir. Mete ve Baday Yıldız (2017) gümrük rejimlerinden biri olan antrepo rejimi incelenirken gümrük rejimlerinde yaşanan veya yaşanabilecek olumsuzlukların

saptanmasından faydalanmıştır. Dahilde işleme rejimi kapsamında gerçekleştirilen dış ticaretin cari dengedeki etkisi üzerine araştırma yapmıştır. Çalışma neticesinde, dahilde işleme rejiminin olumlu etkisinin olduğu saptanmıştır. Cebeci ve Yılmaz (2013) Türk dış ticareti üzerinde dahilde işleme rejiminin etkilerini ortaya çıkaran çalışma hazırlamışlardır. Bu çalışma ile varılmak istenilen sonuç 1996-2011 yılları arasında DİR kapsamında yapılan ihracat ve ithalatın toplam dış ticaretteki payını inceleyerek Türk dış ticaretindeki önemine değinmek olmuştur.

Saraç (2010) KKDF'nin Türk ekonomisindeki önemini araştırmıştır. AB uyum sürecinde maliyetleri yükselttiği bilinen bu fonun bütçe gelirlerine ne gibi katkı sunduğunu ele almıştır. Gülerci (2021) antrepo rejimi kapsamında ele alınan gümrüksüz satış mağazaları hakkında; ticaret hukuku açısından bu mağazaların kurulması, faaliyete geçmesi ve hukuki niteliklerini ortaya koyan çalışma hazırlamıştır. Bayra (2020) Türkiye'de Serbest Bölgelerin Rolü ve Antrepo Rejimi adlı çalışmasında antrepoların maliyet avantajı sağladığını ve Türk dış ticaretine katkı sağladığına değinmiştir. Bundan dolayı yabancı firmaların da kullanımı arttıracak şekilde desteklenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Özeroğlu (2011) dış ticarete dağıtım ve depolamanın küresel dünyaya açılma noktasında önem kazandığına değinerek antrepo rejiminin önemini ifade etmiştir. Yeni pazarlara açılma, hızlı hareket kabiliyeti, anlık müşteri ihtiyaçlarına cevap verebilme gibi noktalarda dış ticarete antrepo uygulamasının ne denli önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Arslanere ve Sayın (2020) küresel rekabet ortamında gelişen dış ticaret operasyonlarında önemli bir rol oynayan antrepoların güvenlik faktörüne değinerek alınması gereken tedbirlerin önem arz ettiğini ifade etmiştir.

Türkiye'de antrepo işletmeciliğinde büyük bir sorumluluk yüklenen işletici firmaların, bir benzeri Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan Yetkilendirilmiş Yükümlü Kılavuzu'nda (2016) da

ifade edildiği gibi antrepoda muhafaza edilen eşyadan işletici olarak sorumlu tutularak yaptırım uygulanabileceği ifade edilmiştir. Kalinicheva ve diğerleri (2016) antrepo rejimi kapsamında Türkiye'de faydalanılan elleçleme, numune alma gibi işlemlerin, eş değer bir şekilde yürütüldüğü Rusya'da da yapılan araştırma kapsamında önemli avantajlar olarak ele alındığı görülmüştür. Lokasyon konusunda kritik bir öneme sahip Türkiye'nin bu durumu avantaj olarak kullanması gerekmektedir. Bentyen ve diğerleri (2019) tarafından ortaya koyulan çalışmada da nitekim benzer bir lokasyona sahip Hırvatistan'ın AB üyeliğinden sonra birlik tarafından bu özelliğinin daha etkin kullanılması yapılan çalışma ekonomik katkısını ortaya çıkarmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

Bu çalışmada dış ticaret sektöründe antrepo kullanımının avantajları ve dezavantajları saptanarak değerlendirilmeye alınmıştır. Her geçen gün ticaretin globalleşerek hayatlarımıza daha fazla bütünlüşmüş bir şekilde gelişerek büyümesine ve bu bağlamda antrepo kullanımının oluşturduğu faktörlerin tespit edilerek pratikte doğurduğu sonuçlara dikkat çekilmek istenilmiştir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemleri altında yer alan Derinlemesine Görüşme Tekniği Metodu kullanılmış, çalışmada antrepo kullanım kapsamında yer alan özel sektör paydaşları ile karar alıcı mekanizma olarak kamuda görevli yetkin kişiler ile gerek yüz yüze gerekse pandemi koşulları göz önünde bulundurularak online şekilde mülakatlar yapılmıştır. Araştırma kapsamında örneklemin belirlenmesindeki en önemli etken olarak antrepo kullanımını göz önünde bulundurulduğu için dış ticaret paydaşları daha özele indirgeyerek birebir bu kullanımdan etkilenen katılımcılar belirlenmeye çalışılmıştır. Yedi katılımcı ile oluşturulan örnekleme hem kamu alanından hem de özel sektör alanından katılımcılar seçilmiştir. (Tablo.1)

Araştırma kapsamı daha detaylı bilgi edinmek

üzere katılımcıların minimum 5 yıllık sektörel çalışmada bulunmaları ana kısıtlayıcı unsur olarak belirlenmiştir. Katılımcıların verdikleri bilgilerin paylaşılmasına onay vermelerine rağmen kimlik bilgileri etik açıdan gizli tutularak kodlama yöntemi ile verileri aktarılmaya çalışılmıştır. Kuramsal örnekleme metodu ile yapılan araştırmada elde edilmek istenilen bilgiler tekrarlayıcı olmaya başladığı esnada yapılan görüşmeler sonlandırılarak elde edilen veriler analiz edilerek yorumlanmaya başlanılmıştır (Polat, 2022:13).

	Kodlama	Mesleki	Sektör
1	A	20 yıl	Kamu Görevlisi
2	B	9 yıl	Kamu Görevlisi
3	C	17 yıl	Dış Ticaret Şirketi (Beyaz Eşya Sektörü)
4	D	16 yıl	Ticaret Şirketi (Tekstil)
5	E	15 yıl	Ticaret Şirketi (Antrepo)
6	F	20 yıl	Dış Ticaret Şirketi (Gümrük Müşavirliği)
7	G	9 yıl	Emekli Kamu Görevlisi

3. 4458 Sayılı Gümrük Kanunu Çerçevesinde Antrepo Rejimi Uygulamaları

Ticaret; eşya ve hizmetlerin karşılıklı olarak alım/satım yolu ile değişimi olarak nitelendirilmektedir (Frieden ve Rogowski,1996:25). Buna bağlı kalarak uluslararası ticarete alışlagelmişin dışında bir yorum yapılacak olursa, gerçekleştirilmek istenilen ticaret faaliyetinin (eşya, hizmet alım/satım işlemi) ulusal konumdan alınıp uluslararası boyuta küresel hale geçirilmesidir denilebilir. Yani ülkeler arasında döviz karşılığında, taraf ülkelerin kendilerine has ürettikleri -elde ettikleri- eşya veya hizmetleri global hukuk ve gümrük normları çerçevesinde karşılıklı olarak değiştirme eylemidir.

Gümrük mevzuatı, gümrüksel faaliyetlerin hukuki normlar çerçevesinde belirli kriterlere bağlı kalarak nasıl yapılması gerektiği hususunu içermektedir. Bu kriterler; Kanun Hükümleri, Yönetmelik, Genelge, Bakanlar Kurulu Kararları ve Tasarrufları Yazıları içermektedir.

Gümrük Rejimi; söz konusu eşya ve/veya hizmetin Türkiye Gümrük Bölgesine giriş/çıkış işlemlerinin ilgili kanun çerçevesinde vergilendirilerek değerlendirilmesidir. 1996 yılında AB üye ülkeleri ile Gümrük Birliğine taraf olan ülkemizde gümrük rejimi içeriği uyumlaştırma çalışmaları neticesinde yeniden tasarlanarak şekillendirilmiştir. 8 farklı gümrük rejimini içeren Gümrük Rejimleri tablosu Şekil.1'de yer almaktadır.

Şekil 1: Gümrük Rejimleri Tablosu

Şekil.1 de yer alan Gümrük Rejimleri Tablosunda bulunan Gümrük rejimleri, ekonomik etkili olan ve olmayan rejimler olarak iki farklı kategoride incelenebilir;

Ekonomik Etkili Olmayan Gümrük Rejimleri Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi, Transit Rejimi, İhracat Rejimi olarak ifade edilebilir. Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri ise Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi, Dahilde İşleme Rejimi, Hariçte İşleme Rejimi, Geçici İthalat Rejimi ve Gümrük Antrepo Rejimi olarak sıralanabilir.

4. Dış Ticaret ve Antrepolar

Antrepo gümrük ve ithalat vergilerine tabi olan ancak ödenmesi gereken tutarı henüz kesinleşmemiş olan eşyaların işlemlerinin tamamlanacağı süreye kadar devlet mekanizması

kontrolünde bulunan ve eşyanın serbest dolaşıma gireceği zamana kadar bekletildiği gümrüklü alanlardır. Ticaret Bakanlığı (2023) verilerine göre Türkiye’de bulunan antrepo çeşitleri Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2: Antrepo Çeşitleri

Genel Antrepo	Özel Antrepo
A Tipi	C Tipi
B Tipi	D Tipi
F Tipi	E Tipi

Tablo 2’ye göre antrepo çeşitleri Genel ve Özel Antrepolar olmak üzere ikiye ayrılmakta, genel antrepolar kendi içerisinde A, B ve F olarak, özel antrepolar ise kendi içerisinde C, D ve E tipi olarak gruplandırılmaktadır. Türkiye’de türlerine göre antrepo sayıları ise, aşağıdaki Tablo 3 de gösterilmektedir.

Tablo 3: Türlerine Göre Antrepo Sayıları

Antrepo Tipi		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*
Genel Antrepo	A Tipi	601	603	578	606	601	598	607
	B Tipi	2	1	1	2	1	1	1
	F Tipi	2	2	2	1	1	0	0
Genel Antrepo Toplam		605	606	581	609	603	599	608
Özel Antrepo	C Tipi	429	375	367	364	348	332	347
	(GSM)**	175	175	250	287	280	272	283
	D Tipi	0	0	0	0	0	0	0
	E Tipi	4	3	3	3	1	1	1
Özel Antrepo Toplam		608	553	620	654	629	605	631
GENEL TOPLAM		1213	1159	1201	1263	1232	1204	1239

*07.10.2022 tarihi itibarıyla Ticaret Bakanlığı verileri esas alınarak araştırmacılar tarafından derlenmiştir.

**Gümrüksüz Satış Mağazaları değerlerini ifade etmektedir.

Tablo 3 göre genel antrepolar içerisinde en yaygın kullanım A tipi antrepo olarak karşımıza çıkarken özel antrepolar içerisinde ise en yaygın kullanım C tipi antrepo olarak görünmektedir. Buna karşın son verilere baktığımız zaman F tipi genel antrepo ile D tipi özel antrepo kullanımının ise sıfır olduğu görünmektedir. Ayrıca Bölge Müdürlükleri bazında antrepo sayıları ele alındığı zaman ise sayıların yoğun olduğu bölge müdürlüklerinin çoğunlukla sanayileşme oranının yüksek olduğu bölgeler ile limanların olduğu bölgeler gözlenmektedir (Ticaret Bakanlığı, 2023).

5. Antrepoların Dış Ticarete Etkileri

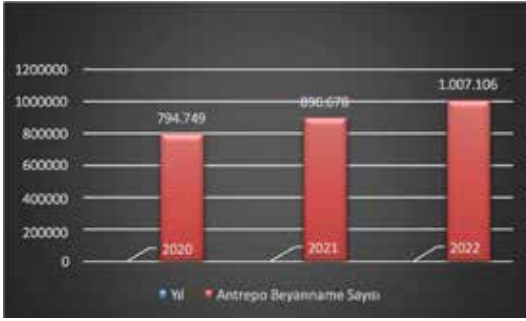
Ticaret eylemlerinde depolama faktörünün büyük bir öneme sahip olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Nitekim dış ticaret eylemlerinde ise antrepo kullanımının avantajlarından faydalanmak büyük önem arz etmektedir. Şekil 2’de Tedarik ve Antrepo süreci görülmektedir. Gösterildiği üzere bir zincirin halkaları gibi lojistik süreç kazanımı, depolama anlamındaki katkısı ve ithalat vergilendirmelerindeki etkisi gibi birçok başlık altında antrepo avantajlarını sıralamak bu bağlamda mümkündür.

Şekil 2: Tedarik ve Antrepo Süreci

Buna göre tedarikçi firmadan yola çıkan bir ürün, taşıyıcı firmaya ardından sınır kapısına, daha sonra antrepolara nakledilmektedir. İşlemleri tamamlanan mal ve eşyalar daha sonra antrepodan çıkarılarak işlemleri sonuçlandırılmaktadır.

Şekil 3: Antrepo Beyanname Sayıları

**Ticaret Bakanlığı verileri esas alınarak araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.*

Şekil 3'te görüldüğü üzere son 3 yıl içerisinde tescil edilen antrepo beyanname sayısında artış yaşanmıştır. Beyanname sayıları baz alınarak antrepo kullanım oranının yükseliş sergilemesi antrepoların dış ticarete önemli bir yer edindiğini göstermektedir.

6. Dünya Genelinde Gümrüklü Antrepo Kullanımına Bir Bakış

Dünya genelinde yaygın bir şekilde kullanılan antrepo sistemi ülkeler bazında Tablo 4'te gösterilmektedir.

6. Dünya Genelinde Gümrüklü Antrepo Kullanımına Bir Bakış

Dünya genelinde yaygın bir şekilde kullanılan antrepo sistemi ülkeler bazında Tablo 4'te gösterilmektedir.

		AVANTAJLAR									DEZAVANTAJLAR						
		Vergi Erteleme	Finansal Katkı	Stratejik Konum	Güvenlik	Tedarik Zinciri	Sınırsız Depolama	Kolay Ticaret	Stok Yönetimi	Ön İnceleme	Nakliye Maliyeti	Yüksek Depo Ücreti	Cezai Yaptırım	Süre Sınırlaması	Yasal Prosedürler	Güvenlik	Teknik Donanım
1	Almanya	+				+		+			+			+	+	+	
2	Avusturya	+	+	+	+									+	+	+	
3	Azerbaycan	TR benzeri bir uygulama yok.															
4	Belçika	+				+	+	+			+		+		+		
5	Çek	+		+				+			+		+				
6	Danimarka	+	+					+				+		+	+	+	
7	Fransa	+	+			+		+			+		+				+
8	Gürcistan	+	+					+				+		+		+	
9	Irak	TR benzeri bir uygulama yok.															
10	İngiltere	+			+			+							+		+
11	İran	+						+				+		+		+	
12	İspanya	+	+				+	+	+		+			+			
13	İsrail	+						+	+					+	+		
14	Polonya	+								+		+		+			
15	Rusya	+		+		+			+			+					+
16	Suriye	+						+								+	
17	Ukrayna	+			+			+		+				+	+		
18	Yunanistan	+	+					+				+	+	+	+	+	
	16	6	3	2	4	2	13	3	2	5	9	4	9	10	7	3	

Tablo 4'e göre ülkelerin vergi erteleme ve kolay ticaret yapabilme avantajlarından faydalandığı görülmektedir. Yine aynı tablo incelendiğinde, yasal prosedürlerin çok fazla olması ve depo maliyetlerinin yüksek olması en önemli dezavantajlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülke analizlerinden elde edilmek istenilen sonuç, Türkiye'de kullanılan gümrüklü antrepo sisteminin diğer ülkeler ile kıyaslanarak ortak noktalarını ve farklılıklarını belirleyerek sistemi daha aktif bir şekilde kullanmak olmuştur. Ticaret Bakanlığı yurtdışı müşavirlikleri ile yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen bilgiler ile hazırlanan Tablo 4'te dezavantajlar arasında görülen en dikkat çekici özellik süre sınırlaması olmuştur. Ayrıca Türkiye'nin sınır komşu ülkeleri incelendiğinde birçoğunda benzer bir antrepo uygulamasının var olduğu görülmektedir. Buradan hareketle ikili dış ticaret faaliyetlerinde bulunan firmaların Türkiye'de kullandığı sistemin bir benzerinin karşı tarafta olması da oradaki ticari etkinliklerini daha etkin bir şekilde yürüteceğini göstermektedir. Farklı bir ülkenin gümrük kanunlarını tanıma ve ticareti hayata geçirme noktasındaki bu tarz benzerliklerin dış ticareti olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Görüşme analizlerinden elde edilmek

istenilen sonuç, Türkiye’de kullanılan gümrüklü antrepo sisteminin diğer ülkeler ile kıyaslanarak ortak noktalarını ve farklılıklarını belirleyerek sistemi daha aktif bir şekilde kullanmak olmuştur. Bu kapsamda elde edilen sonuçlar neticesinde dezavantajlar arasında görülen en dikkat çekici özellik süre sınırlaması olmuştur.

Dünya genelinde yaygın bir şekilde kullanılan antrepo sistemi ülkeler bazında ele alındığında sonuçlar dikkat çekici olmuştur. Her ülke kendi hukuk mevzuatı kapsamında antrepo sistemini uygulasa da AB üye ülkelerinin çoğunlukla AB mevzuatı kapsamında ortak bir çerçevede değerlendirilmektedir. Bu kapsamda Ticaret Bakanlığı yurtdışı müşavirlikleri ile yapılan görüşmeler neticesinde ele alınan ülkeler Almanya, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Çek, Danimarka, Fransa, Gürcistan, Irak, İngiltere, İran, İspanya, İsrail, Polonya, Rusya, Suriye, Ukrayna ve Yunanistan’dır.

Ülkemizde olduğu gibi eşyanın herhangi bir rejime tabi tutuluncaya kadar gümrük antrepo rejimi kapsamında süresiz şekilde bekletilmesi diğer ülkelerde belirli süreli olarak uygulanmaktadır. Bu kriterin ülkemizde kullanılması firmalara ticari eylemlerinde karar verme aşamasında önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Belirli bir süre sunarak ticari işlemlerin bu süre zarfında gerçekleştirilmesinin istenmesi ve buna bağlı olarak ani verilen kararların ortaya çıkması işletmeleri olumsuz yönde etkileyecektir. Ayrıca Türkiye’nin sınır komşu ülkeleri incelendiğinde birçoğunda benzer bir antrepo uygulamasının var olduğu görülmektedir. Buradan hareketle ikili dış ticaret faaliyetlerinde bulunan firmaların Türkiye’de kullandığı sistemin bir benzerinin karşı tarafta olması da oradaki ticari etkinliklerini daha etkin bir şekilde yürüteceğini göstermektedir. Farklı bir ülkenin gümrük kanunlarını tanıma ve ticareti hayata geçirme noktasındaki bu tarz benzerliklerin dış ticareti olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

1. Bulgular ve Tartışma

Araştırmaya katılan katılımcılar antrepo rejimi kapsamında gerçekleştirilen işlemlerde minimum beşer yıllık mesleki yetkinliklere sahip olan ve rutin iş akışları çerçevesinde bu uygulamadan faydalanan özel sektör çalışanları ile rejim kapsamında yapılan ve/veya yapılacak olan değişikliklerde karar alma mekanizmasında görev alan kamu görevlileri arasından seçilmiştir.

Araştırma sonucu elde edilen bulguların analiz kısmında araştırmacıların görüşlerine yer verirken kodlama yöntemi ile açıklamalar yapılmıştır.

Katılımcıların antrepo kullanımının avantaj ve dezavantajlarına yönelik sorulara verdiği yanıtlar kısaca özetlenmiştir.

A Katılımcısı *“Türkiye’ye getirilen eşya direk ithalata tabi tutulmayacak yani doğrudan doğruya serbest dolaşıma sokulmayacak ise belli bir teminat karşılığı antrepoda sınırsız bir şekilde depolanabilir. Dolayısıyla bu firmalara finansal bir avantaj sağlamaktadır. Eşya bozulmayan bir eşya ise ilerleyen zamanlarda beklide o eşyanın vergi oranları düşecektir veya eşyaya duyulan talep ilerleyen süreçte daha fazla olacaktır. Bunlarda farklı avantajlar sağlamaktadır. Eşyayı Türkiye’ye getirildiği esnada üretime sokmak istenilmeyebilir bu esnada antrepoda tutmak finansman anlamında da avantaj sağlamaktadır. Ayrıca ithalatını yaparak firmanın kendi deposunda bekletmesinden ziyade özelliği olan eşyalar için donatılmış antrepolarda eşyayı tutmak farklı bir avantaj sağlayabilir. Antrepo rejimi transit rejim gibi ara bir rejimdir. Ekonomik etkili bir rejim olduğu için ve bu kapsamda değerlendirilen eşyalar henüz vergisi ödenmediği için bir teminata bağlanmaktadır. Bu teminat ek bir gider kalemi olabilmektedir. Çalışan personelin bilinçli olmaması ve antrepodaki Eşyanın işlemleri bitirilmeden antrepodan çıkarılması adli ve idari yaptırımlar doğuracaktır. Buda bir dezavantaj olabilir.”*

Katılımcının görüşleri neticesinde; özellik arz eden eşyalara vurgu yapılarak firmaların kendi depolarında ekstra maliyet kalemleri oluşturmak yerine hazır teknik donanım ve araç gereç sahibi antrepoların kullanılması, önemli bir gider kalemini ortadan kaldıracaktır. Buna bağlı olarak da vergisel anlamda ikinci bir avantajın sunulması firmaların maliyet düşürücü unsurlarının başında yer almaktadır. Ayrıca finansal anlamdaki bir diğer kazanım ise lojistik maliyet açısından oluşacaktır. Nitekim limanlara yakınlığı ile önem arz eden antrepolara vurgu yapılması lojistik konumlandırma açısından büyük önem göstermektedir. Buna karşın adli bir süreç geçiren antrepo işletmesinin geçici olsa dahi eşya trafiğine kapatılma riski ile karşılaşma olasılığının yüksek olması ve bu bilinçle çalıştırılacak personele sahip olunmaması dezavantaj olarak karşımıza çıkacaktır.

B Katılımcısı *“Antrepo rejimi her şeyden önce ekonomik etkili bir gümrük rejimidir. Ekonomik etkili olması, ekonomik hayata etki eden bir gümrük uygulaması demektir. Yani şirketlerin, firmaların ekonomilerine etki eden bir rejimdir. Antrepo rejiminde eşya ithal edildiği*

zaman vergileri ödenmeden bu alanlarda muhafaza edilerek bekletilmektedir. Dolayısıyla vergisi ödenmeyen zaman dilimi içerisinde firmalar mali açıdan artış yaşamaktadır. Yani ithalat sırasında ödenmesi gereken vergi ödenmiyor ve daha sonra serbest dolaşıma giriş rejimi veya başka bir gümrük rejimine tabi tutulacağı zaman vergisel sorumluluk doğacağı için o tarihte vergi ödenerek eşyanın da antrepoda sınırsız bekleme hakkı saklı olduğundan ve eşya sahibinin eşya üzerinde bu süre boyunca tasarruf hakkı olacağından bu da ciddi bir avantaj sağlamaktadır. Vergiyi erteleme imkânının olması antrepo kullanımının en önemli artışı olacaktır. İkinci bir avantaj ise eşya fiilen TGB de ama vergileri ödenmemiş bir vaziyette de olsa istenildiği anda beyanname verilerek suretiyle eşyanın serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutularak yurtiçine kullanım amaçlı ithal edilmesine imkân tanınacaktır. Yani bu da eşyaya ihtiyaç duyulduğu zaman ulaşım süresinde, temin tedarik sürecinde ciddi bir avantaj sağlayacaktır.” Diğer bir avantaj ise eşyanın gümrük gözetimi ve denetimi altında olmak koşuluyla firmanın kendi antreposunda kendi himayesinde olmasıdır denilebilir. Firmalar kendi bünyelerinde eşyalarını muhafaza ederek olası bir zarar/zıyan durumunu ortadan kaldıracaklardır. Buda farklı bir avantaj sağlamaktadır. Gümrük antrepo rejimi için sayılan bu avantajlar büyük ölçüde tercih konusunda yeterli sebep olacaktır.

Dezavantajları ise; antrepo yönetmek, kurmak ve işletmek hepsinde öte ciddi bir maliyet gerektirmektedir. Antrepo olarak işletilen sahanın tutulması, onun antrepo mevzuatına uygun bir şekilde hazırlanması, şartlara uygun hazırlandıktan sonra bunun muhafaza edilmesinin sağlanması, hepsinden önemlisi kamera kayıtlarının istenilen düzeyde ayarlanıp, hazırlanmış olması bu ciddi bir dezavantaj oluşturmaktadır. Çok ciddi bir maliyet unsuru ortaya çıkmaktadır. Çok ciddi bir gider kalemi oluşmakta ve bu durum firmalarda bazı ciddi bir masraf yüküne sebep olabilmektedir. Özellikle antrepo işletmeciliği yapan firmalarda ciddi bir masraf yüküne sebep olabilmektedir. Genel antrepolar için düşünüldüğünde eşyanın niteliğine ve özelliğine göre ciddi masraf kalemleri ortaya çıkmaktadır. Eşyanın muhafazası özellikli koşulların oluşturulmasını gerektirebilir. Özellikle hassas ürünlerde ve bunların muhafazası için de ciddi bir maliyete katlanmak gerekmektedir.”

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere katılımcı; antrepo rejimi kapsamında sınırsız bir süre ile bekleme hakkına sahip olan eşyanın vergilerinin ötelenerek daha sonra tahsil edilmesinin firmalara önemli bir katkı sunacağına değinmiştir. Bununla birlikte, eşya her ne kadar yurtdışındaki bir eşya

gibi değerlendiriliyor olsa dahi firmaların ihtiyaç duyması halinde temin ve tedarik sürecindeki hızın katkı sağlayarak üretime katkı sunacağını da ifade etmiştir. Yani firmaların kendi bünyelerinde bulunan antrepolarında eşyalarının kendi himayelerinde olması ve nihai ürüne ulaşma noktasında ihtiyaç duyulan ara girdilerin temininde lojistik süreç bakımından bir artış yaşanacaktır. Olumlu yönlerin yanı sıra antrepo kurmanın ve işletmenin zorluklarına da değinerek tesis kurulumunun yüksek tutarlı maliyetler içerdiğini ve bununla birlikte gümrük gözetimi ve denetimi altında bulunan eşyaların hareket kabiliyetinde görev alan nitelikli personellerin maliyetlerinin yüksek olması da dezavantaj olarak ifade edilmiştir.

C Katılımcısı “Antrepolar dış ticaretin ithalat ve ihracatın vazgeçilmez bir parçasıdır. Tedarik zinciri üzerinde aslında mal hareketinin durdurulduğu bir halkadır antrepo. Bu açıdan çok büyük önem arz etmektedir. İthalatçı tarafından bakıldığında antrepo, üretimde çok kritik bir noktaya sahiptir. Özellikle sipariş odaklı on time çalışan firmalarda malzemenin durduğu yani temel malzemenin üretildiği ara girdi malzemelerin bir nevi depolandığı yer olarak kullanılabilir. En büyük avantajlarından biri bu şekilde ifade edilebilmektedir. Şöyle ki eğer herhangi bir müşteri siparişi olduğunda firma o malzemeyi bir sonraki üretim için sınırsız bir süreyle antrepoda muhafaza etme hakkına sahip olmaktadır. Bu anlamda malzemenin gümrük vergisini ödemediği yani onun kati ithalatını yapmadan, stoklara almadan tutulan bir depolama sahası olarak düşünülebilir. Bir sonraki sipariş alındığında hemen gümrük işlemleri tamamlanarak, vergilerini ödeyip, millileştirerek malzeme stoklara alınıp firma stok maliyetlerine de bunu yansıtmadan on time üretime sokulabilmektedir. Bu açıdan büyük faydası var antreponun. Antrepolar bu açıdan üreticiyi çok olumlu yönde desteklemekte, üretim maliyetlerini düşürmektedir. Üretici firmalar açısından depolama maliyetlerini düşürdüğü ve stok giderlerini düşürdüğü için bu açıdan çok büyük etkisi olduğu söylenebilir.”

En önemli dezavantaj ise firma bünyesi dışında kullanımı yapılan antrepoların belirli bir fiyat tarifesi olmamasından dolayı maliyet açısından yüksek tutarlı harcama kalemleri oluşturmasıdır. Limanlar ve geçici depolama alanları özellikle bu noktada fiyatlandırma açısından olumsuz etki göstermektedir. Ayrıca sipariş iptali durumunda ilgili eşya yeni bir üretimde kullanılmayacak ve tekrar iade edilemeyecek ise imha edilmek istenmesi esnasında oluşan masraflar ve bürokratik süreçler yaşanan dezavantajlar olarak gösterilebilmektedir. Bu süreçlerin kısaltılarak

daha pratik hale getirilmesi sanayiciler açısından daha olumlu sonuçlar doğuracaktır.”

Katılımcı tedarik zincirine vurgu yaparak antrepo kullanımının bu aşamada nedenli önem arz ettiğini vurgulayarak, sipariş odaklı üretimlerde ihtiyaç duyulan ara girdilerin tedarik sürecinde yaşadıkları zaman kazancının önemine değinmiştir. Bunun yanı sıra kendi firma bünyelerindeki alanları depolamaya ayırmak yerine üretim tesisi olarak kullanarak hem metrekare bazında kazanç elde ettiklerini hem de ödemekle yükümlü oldukları vergileri düşümlü şekilde gerçekleştirerek maliyet açısından artış yaşadıklarını ifade etmiştir. Üretim açısından bu kadar kritik bir şekilde kullandıkları antrepoların belirli bir ücret politikasına sahip olmamalarının firmalarının maliyetleri açısından kimi zaman olumsuz bir etkiye doğurduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte özellikle tasfiye işlemlerinde yaşadıkları bürokratik süreçlerin uzun sürmesi de katılımcının iş akış sürecinin uzamasına ve maliyetlerinin yükselmesine de sebebiyet veren bir diğer unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

D Katılımcısı “Antrepo kullanımının en büyük avantajı transit ticaret yapma hakkının olması ve vergi avantajı sağlıyor olmasıdır. İthal edilen ürünleri millileştirmeden tekrar yurtdışındaki mağazalara sevk ediyoruz. Yapılan ithalatların minimum %75’i tekrar ihracata konu olduğu için maliyet açısından bir kazanç elde etmekte ve ihracat maliyetlerini düşürmekteyiz. Bu açıdan antrepo kullanımını büyük bir avantaj sağlamaktadır. Lojistik merkezlere yakın antrepo kullanımı ise ayrı bir avantaj sağlamaktadır. Firma olarak antrepolar ihracat amaçlı kullanıldığı için vergisiz işlemler yapabiliyor olunması Türkiye’nin dış ticaretine de avantaj sağlamaktadır. İhtisas gümrüklerindeki antrepoların doluluk oranlarının yüksek olması ithal olarak getirilen ürünlerin limanlarda uzun süreli beklemesine sebep olduğundan oluşan ardiye tutarları yüksek maliyetler oluşturmaktadır. Antrepolar serbest depolar gibi işlemediğinden sürekli gümrük müdürlükleri gözetimi ve denetimi altında olması kimi zaman bürokratik işlemlerin uzamasını ve iş akış hızını yavaşlatabilmektedir. 7/24 çalışan bir antrepoya sahip olmak bu aşamada süreci yavaşlatmaktadır. Bu çalışma saatlerine bağlı olarak da ek iş yükü oluşması firma açısından dezavantaj olarak bir maliyet kalemi oluşturmaktadır.”

Katılımcının deneyimlerini açıklayacak olursak; antrepo kullanım aşamasında yaptıkları ithalatların neredeyse tamamına yakın bir kısmını ihracat odaklı kullandıkları için vergisel anlamda büyük önem arz ettiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte transit ticaret hacimlerinin yüksek olması da

antrepo kullanmalarının bir diğer önemli avantajı olmuştur. Bunun yanı sıra sektörel olarak ihtisas gümrükleri ile çalışmak zorunda olduklarından ötürü ihtisas gümrüklerine bağlı antrepoların doluluk oranlarının yüksek olması sebebiyle kimi zaman ithal yüklerini limanlardan çekmekte zorluk yaşadıklarını ve bunun bir sonucu olarak da yüksek tutarlı ardiye ücretleri ödemekle mali açıdan giderlerini arttırdığını ifade etmiştir.

E Katılımcısı “Ülkemizdeki antrepoların büyük bir kısmı serbest dolaşıma giriş maksatlı ve transit ticaret maksatlı kullanılmakta. Yani antrepo sayılarının az olması ve doluluk oranlarının yüksek olması eşya sahibi firmaları getirdikleri eşyaların ithalatını bir an evvel yapmak zorunda bırakmaktadır. Buna bağlı olarak da firmalar oluşan yüksek maliyet giderlerini satacakları ürüne yansıtarak nihai tüketiciye pahalı ürün satarak kapatmaya çalışmaktadır. Türkiye aslında aktarma istasyonu konumunda bulunan bir ülke konumuna sahiptir. Bu yüzden şu an ki antrepo sayısının minimum üç katına çıkarak transit ticaretten gelir elde etmek gerekmektedir. Antrepoculuğu en verimli bu şekilde kullanarak avantaj sağlamak mümkündür. Hiçbir sektöre zararı olmadan aksine sayılarının azalması ile ülke ekonomisinde büyük buhran yaşatabilecek kadar önem arz etmektedir. Örneğin Kuzey’de yaşanan mevcut savaştan dolayı oraya gitmesi gereken eşyalar lojistik açıdan ülkemizdeki antrepolarda istiflenerek zaman kazanımı ve maliyet gideri olarak avantaj sağlamaktadır. Antrepo kullanımının dezavantajı olarak ise antrepo sayılarının artması neticesinde devlet kanadının kontrol mekanizmasında oluşması muhtemel aksaklıklardır. Çünkü antrepo sayılarına bağlı olarak kamuda bir iş yükü oluşacak ve buna bağlı olarak da yapılacak denetimler için antrepo ile ilgili faaliyet gösteren her şubede ek bir personel gider kalemi ortaya çıkacaktır.”

Antrepo iş akış şemasında farklı birimlerde uzun yıllar görev yapan katılımcı antrepoların denli büyük bir öneme sahip olduğuna ısrarla vurgu yaparak aslında sayılarının çok daha fazla olmasına değinmiştir. Bununla birlikte Avrupa’da yoğun bir şekilde kullanılan D tipi antreponun ülkemizde faaliyet göstermeye başlaması gerektiğini savunarak bu sayede üreticiye finansal açıdan oldukça yüksek bir katma değer sunacağını ifade etmiştir. Ayrıca jeopolitik olarak çok önemli ve değerli bir konuma sahip Türkiye’nin aslında antrepo kullanımını transit ticaret çerçevesinde ele alarak yeniden değerlendirilmesi ile uluslararası arenada dış ticarete yön verecek kadar yüksek potansiyelin açığa çıkacağını ifade etmiştir.

F Katılımcısı "Antrepolar da eşyanın süresiz bekleme hakkı olduğundan yurtdışından getirilen bir eşyanın antrepo içerisinde bekletilmesi ve yeni bir müşteri bulunana kadar depolanması büyük bir avantajdır. Geçici depolama yerlerinde belirli süreler içerisinde eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutularak çıkarılması gerekmektedir ancak antrepolar da böyle bir zorunluluk olmadığı için bu büyük bir avantaj olarak kullanılmaktadır. Geçici depolama yerleri kısa vadeli işlemler için kullanılmaya daha uygun olduğundan antrepolar kısa vadeli işlemler için değil daha uzun süreli beklemesi gereken eşyalar için kullanıldığından amacına daha uygun hizmet etmiş olacaktır.

Katılımcı F'nin aktardığı bilgiler neticesinde çıkarılan sonuç Türkiye'nin konum bakımından lojistik üssü olarak kullanılması ve buna bağlı olarak da transit ticaretin merkezi haline gelmesinin büyük bir kazanım olduğudur. Bununla birlikte antrepo çeşitlerinin aslında dış ticaret firmalarının ihtiyaçlarına göre şekillendiği ve antrepo kullanıma aşamasında öncelikli olarak ihtiyacın belirlenerek buna uygun bir antrepo türünün kullanılmasının hem iş takibi açısından hem de firmaya sağlayacağı maliyet avantajı açısından büyük katkı sağlayacağı önemle vurgulanmıştır. Bu şekilde antrepo kullanmanın ayrıca havalimanı ve gemi limanlarında oluşması muhtemel yüksek tutarlı ardiye ücretlerinin aza indirgenerek mali açıdan katkı sağlayacağı da açıkça ifade edilmiştir.

G Katılımcısı "Antrepolar a iki yönden bakmak gerekir. Birincisi devlet kanalı yönünden, ikincisi ise özel sektör ticaret erbabı yönünden. Antrepolar her ne kadar TGB içerisinde bulunsa dahi içerisinde muhafaza edilen eşyalar vergileri bakımından yurtdışındaki eşyalar gibi değerlendirildiği için serbest dolaşıma gireceği zamana kadar devletin gözetimi altında bulunmaktadır. Eşya antrepoya alındıktan sonra; ithalat yolu ile serbest dolaşıma girmesi, bir başkasına devredilmesi, elleçleme işlemine tabi tutulması, transit ticaret kapsamında işlem görmesi veya mahrece iade edilmesi gibi işlemler öncesinde devletin gözetimi altında olduğundan ekonomik etki bakımından önemlidir. Özel sektör açısından olumlu tarafları ise eşyanın antrepoda süre sınırı olmadan bekleme hakkına sahip olmasıdır. Bu hak dış ticaret firmalarına finansal maliyet açısından olumlu bir katkı sunmaktadır. İlgili eşyaya ait vergi ödemeleri gerçekleşinceye kadar finansal güç elde etmek için antrepolar tercih edilmektedir. Özel sektör açısından olumlu tarafları ise eşyanın antrepoda süre sınırı olmadan bekleme hakkına sahip olmasıdır. Bu hak dış ticaret firmalarına finansal maliyet açısından olumlu bir katkı sunmaktadır. İlgili eşyaya ait vergi ödemeleri gerçekleşinceye kadar finansal güç elde etmek için antrepolar

tercih edilmektedir."

Katılımcının ifade ettiği görüşlerinden de anlaşılacağı üzere, antrepo kullanımı ticaret erbabına hem maliyet açısından bir avantaj sağlamakta, hem de transit ticaret kapsamında faaliyet gösterirken eşyanın elleçleme işlemi ile yeni bir kazanım elde etmesi açısından ne denli öneme sahip olduğunu sergilemektedir. Bununla birlikte antrepo rejimi kapsamında değerlendirilen eşyanın gözetim altında tutulmasının yaratacağı ekonomik etkiden ötürü önemi de açıkça ifade edilmiştir. Karşılaştırmalı Katılımcı Görüşleri Tablosu Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Karşılaştırmalı Katılımcı Görüşleri Tablosu

	A	B	C	D	E	F	G		
Avantajlar	Vergi/finans	*	*			*	*	*	5
	Teknik donanım	*				*			2
	Konum	*			*	*	*		4
	Taşımacılık maliyeti	*	*						1
	Süresiz depolama	*	*	*			*	*	5
	Tedarik süreci		*	*					2
	Güvenlik							*	2
	Transit ticaret/ihracat				*	*	*	*	4
	Elleçleme						*	*	2
Ön inceleme	*					*	*	3	
Dezavantajlar	Güvenlik	*							1
	Teminat	*	*						2
	Cezai yaptırım	*							1
	Maliyet		*						1
	Teknik donanım		*						1
	Depolama maliyeti			*					1
	Yasal prosedür			*	*	*			3

Buna göre katılımcı görüşlerini daha detaylı analiz etmek mümkündür. Katılımcıların antrepo çerçevesinde yürüttükleri görevleri gereği yönetilen antrepo kullanımının avantajları nelerdir sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; Firmalar lehine vergisel anlamda katkı sağlaması ve süresiz şekilde eşya depolanmasının mümkün olması en önemli kriterler olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra katılımcılara antrepo kullanımının Türkiye dış ticaretini nasıl etkilediği sorusu yöneltildiğinde ise bir diğer avantaj kriterlerinden transit ticaretin

kolay bir şekilde yapılması ve antrepo kullanımının bu açıdan daha etkin kullanıldığı görülmektedir. Antrepo kullanımının dezavantajları nelerdir sorusu yöneltildiğinde ise, katılımcıların nadir sorunlar ile karşılaştığı aslında antrepo kullanımının firma lehine büyük ölçüde katkı sağladığı görülmektedir. Ancak yasal prosedürlerin fazla olması ve antrepoya alınan eşyaya ait teminat tutarlarının yüksek olması bir olumsuzluk olarak ifade edilmektedir.

Sonuç

Dış ticaret, ülkelerin kalkınmasında, zenginleşmesine, yeni pazarlara açılıp uluslararası söz sahibi olmasına katkıda bulunmaktadır. Bu ticaret sürecinde de ülkelerin ticarete rol alan kurumları ve altyapıları büyük önem arz etmektedir. Bir eşyanın gümrük işlemleri süreci de bu hususta en önemli maddelerden biridir. Gümrüklerde uygulanan Antrepo işlemleri bu işlemlerin en önemlilerinden olup çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

Dış ticaret faaliyetinde bulunan firmalar açısından sıkça karşılaşılan temel sorun vergilendirme olarak karşımıza çıkmaktadır. Tam olarak bu noktada antrepo kullanımının yaygınlaştırılması, vergileri erteleme imkânı sunduğu için önem arz etmektedir. Taşımacılık olarak düşünüldüğünde ise ihtiyaç duyulan eşyanın temin/tedarik aşamasında üretimde oluşması muhtemel gecikmeleri önlemek adına antrepo kullanımı önemli bir katkı sağlayacaktır. Hız faktörü her geçen gün firmalar açısından daha fazla önem kazanmakta ve firmaların sürekliliği noktasında etkin rol oynamaktadır. Antrepo kullanımı firmanın fiyat belirleme politikasında etkin bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Üretici firmaların tesislerinde özel depolama alanları kullanmak yerine her metrekaresinde üretim yapma arzusu hem katma değerli eşya üretilmesi hem de üretimin artması yönünde kritik bir değere sahiptir. Türkiye'nin dış ticaretinde ihracatın ne denli önemli olduğu ve artış gösterdiği açıkça bilinmektedir. Ancak artan ihracat değerlerinin ithalata bağlı bir şekilde artış göstermesi dolaylı yoldan dahi olsa antrepo kullanımının katkı sunacağını göstermektedir. Antrepo kullanımı dahilinde işleme rejimine benzer özellikte kullanılabilirliğinden, önemli bir avantaj olmaktadır.

Tüm katılımcılar ile yapılan görüşmelere istinaden varılan sonuçlar, antrepo kullanım oranının yüksek olması üretici açısından her zaman finansal açıdan büyük katkı sağlayarak malî güç konusunda destekleyici olacağı kanaatine varılmıştır. Vergisel anlamda firmaların bütçelerinde oluşabilecek

yüksek miktarlara harcama kalemlerinde görülen düşüş ise nihai tüketiciye ulaşan ürün özelinde fiyatlara yansarak lehte bir durum sergilemektedir. Bununla birlikte, antrepo rejiminin ara rejim olmasından kaynaklı doğası gereği transit rejime de destek olması aslında hem firmalar açısından hem de ülke ekonomisine sağlayacağı katkı açısından büyük önem arz etmektedir.

Özellikle lojistik konumlandırmaları doğru yapılan antrepoların üretim sürecindeki zincir halkalarını birbirine bağlama noktasında, yine hem maliyet hem de zaman kazanımı açısından da değerini ortaya koymaktadır. Zaman kazanımı ile üretimdeki süreklilik devam edeceğinden ticaretin sektöre uğramaması da yine mali açıdan gider kalemlerinde azalma yaşanmasını sağlayacaktır. Ancak antrepoların ekonomik bağlamda sağladığı bu avantajları ele alırken hem işletici firma adına hem de kullanıcı firmalar adına yaşanması muhtemel olumsuzluklar göz ardı edilmeden gerekli önlemler kapsamında faaliyet göstermesi daha kapsamlı ve sürekli fayda sağlaması açısından kritik bir değere sahiptir. Nitekim çok basit görünmesi muhtemel antrepo sahasında çalışacak personel seçimi konusu, mevzuat gereği sağlamakla yükümlü teknik gerekliliklerin eksikliği veya yanlış tercih edilmesi bile ciddi yaptırımların uygulanmasına zemin hazırlayabilmektedir.

Sonuç olarak dış ticaret işlemlerine baktığımızda antrepo kullanımı firmalar açısından yüksek tutarlı harcama kalemlerini ortadan kaldırmaktadır. Bu maliyetlerin azaltılması antrepoların verimli ve etkin kullanımı aşamasında belirleyici faktör olmaktadır. Antrepoların dış ticarete aktif rol oynaması ve katma değerli ürün elde etme konusunda ekonomik etki yaratacağı yönündedir. Özellikle nihai ürüne erişimde maliyet düşürücü faktörlerin başında yer alan antrepolar bu etkileri sayesinde tüketiciye yansıyan fiyat bazında kritik bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca, Türkiye'nin jeopolitik konumunu göz ardı etmeden daha etkin bir şekilde kullanarak mevcut antrepo sayılarını arttırmaya yönelik bir girişimde bulunmak transit ticareti geliştirecektir. Bu gelişim ile AB ülkelerine kıyasla tedarik zinciri ve depolama alanlarında dış ticarete yön veren ülke olma özelliğini ortaya koyacaktır.

Bu veriler ışığında varılmak istenilen netice, antrepoların mevcut sistem içerisinde verimli kullanılıp kullanılmadığını tespit ederek küresel rekabet ortamında ülke ekonomisi adına ne gibi kazanımlar sağlayacağıdır. Mevcut antrepo sayılarının artırılmasının teşvik edilmesi ve yasal prosedürlerin daha aza indirilmesiyle kullanılan

antrepo sisteminin büyük ölçüde dış ticarete yön verecek kadar etkili bir rejim olduğu tespit edilmiştir.

Antrepoların ülke ekonomisi, küresel rekabet gibi alanlarda etkilerinin incelendiği çalışmanın literatür araştırmasında ülkemizde bu alanda yeterli çalışma olmadığı görüldüğünden, gelecek çalışmalarda rekabet ve teşvikler üzerine incelemeler yapılması ve ülke ekonomisine sağlanabilecek muhtemel faydalar ile ilgili çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

AEO Guidelines (2016) https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2017-03/aeo_guidelines_en.pdf (Erişim Tarihi: Ocak 2023)

Arslandere, M. ve Sayın, A. A. (2020). Dış Ticarete Antrepoların Güvenli ve Etkin Yönetilmesi Kapsamında Kamera Sistemi Uygulamaları. *Turkish Studies Economy*, 749-766, 2.

Bayram, O. (2020). Türkiye'de Serbest Bölgelerin Rolü ve Antrepo Rejimi. *Akademisyen Yayınevi*.

Bentyn, Z., Luetić, A. ve Šerić, N. (2020). Hırvatistan Cumhuriyeti'nin lojistik performansına dayalı iş stratejilerinin geliştirilmesi. *Ekonomski Vjesnik/Econviews-Çağdaş İşletme, Girişimcilik ve Ekonomik Sorunların İncelenmesi*, 33 (1), 133-149.

Cebeci, A. K. ve Yılmaz, M. (2013). Dahilde İşleme Rejimi ve Türk Dış Ticareti

Frieden, J. A., & Rogowski, R. (1996). The impact of the international economy on national policies: An analytical overview. *Internationalization and domestic politics*, 15(1).

Gülerci, A. F. (2021). Türk Hukukunda ve Karşılaştırmalı Hukukta Gümrüksüz Satış Mağazaları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23(2), 1057-1100.

Kalinicheva, V., Dmitriev, S., Drigo, M., Kazimirova, N., Nikitina, A. and Igolnikova, I. 2016. Features Logistics Customs Warehouses in the Integration of the World Economy and the Globalization of Business. *International Review of Management and Marketing*. 6, 1S (Feb. 2016), 148-152.

Mete, E. ve Yıldız, E. B. (2017). Dahilde işleme rejimi ve cari denge: Türkiye için sektörel bir analiz. *The Journal of International Scientific Researches*, 2(7), 38-51.

Özeroğlu, A. İ. (2011). Dış ticaret ve antrepo rejimi. *Anadolu BİL Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (22), 33-38.

Polat, A. (2022). Nitel Araştırmalarda Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Soruları: Soru Form ve Türleri, Nitelikler ve Sıralama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 161-182. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227335>

Saraç, M. (2010). Türkiye'nin KKDF gerçeği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (47), 153-172.

Ticaret Bakanlığı, (2023) Antrepolar ve çeşitleri <https://ticaret.gov.tr/gumruk-islemleri>

Ticaret Bakanlığı, (2023) Antrepo Sayıları <https://ticaret.gov.tr/data/62138a6a13b87612080b4e46/ANTREPO%20SAYILARI.pdf>

Yılmaz, B. N. ve Adıgüzel, M. (2022). Türkiye'nin Gümrük Rejimi ile İlgili Sorunların İncelenmesi. *Working Paper Series*, 3(1), 25